

Sygn. akt XXV C 2962/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2023 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Krystyna Stawecka

Protokolant: sekretarz sądowy Monika Wrona

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2023 roku w Warszawie,

na rozprawie zdalnej

sprawy z powództwa **J. N.**

przeciwko pozwanemu (...) **Bank Spółka Akcyjna w W. w restrukturyzacji**

o zapłatę;

1. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę **100.000** (sto tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27 maja 2019 r. do dnia zapłaty.
2. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę **6.417** (sześć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 2962/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 lutego 2023 r.

Powódka J. N. pozwem z dnia 15 lipca 2019 r., (data nadania na pocztę - k. 34, pozew - k. 3-33), **skierowanym przeciwko pozwanemu (...) Bankowi Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. w restrukturyzacji, wniosła o:**

1. zasądzenie od pozwanego **kwoty 100 000 zł** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 27 maja 2019 r. do dnia zapłaty.

Dodatkowo powódka wносиła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w 6 krotnej wysokości stawki według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew, **pozwany (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w restrukturyzacji wniósł o oddalenie powództwa w całości.** Nadto, pozwany wniósł o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictw (odpowiedź na pozew - k.61).

Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia.

Pozwany także zarzucał brak konsumenckiego charakteru umowy.

Na rozprawie w dniu 7 lutego 2023 r. przed ujawnieniem przez Sąd okoliczności braku statusu konsumenta, powódka została poinformowana przez Sąd o skutkach stwierdzenia nieważności umowy (protokół z rozprawy - k. 338). Powódka złożyła stosowne oświadczenie w tym zakresie wcześniej, żądając stwierdzenia nieważności umowy i nie wyraziła zgody na sanowanie nieuczciwych klauzul w jej umowie (oświadczenie – k. 338 00:52:07).

W okresie od uruchomienia kredytu powódka zapłaciła na rzecz banku tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych kwotę 1.600.000zł (d: zaświadczenie banku na k. 24-27 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka **w 2008 r.** poszukiwała kredytu na zakup lokali użytkowych, ponieważ chciała ulokować też swoje pieniądze otrzymane w wyniku podziału majątku wspólnego po rozwodzie w nieruchomości. W tym celu udali się do pośrednika finansowego (...), gdzie obsługiwał ja P. J. jako doradca kredytowy, który zaoferował jej kredyt w (...) Banku s.a. jako najlepszą ofertę (k. 123 a.s.). Znajomi powódki też posiadali kredyt w tym banku, więc powódka uwierzyła, że jest to najlepsza dla niej oferta. Powódka prowadziła od 1997 r. swoją działalność gospodarczą, prowadząc sprzedaż artykułów oświetleniowych i wyrobów tekstylnych. Zamierzała kupić lokale , wyremontować je i wynająć. Lokale zakupione nadal istnieją i są wynajmowane.

Z uwagi na brak zdolności w zaciągnięciu kredytu złotowego w żądanej kwocie ponad 2.000.000 złotych, powódka zdecydowała się na zaciągnięcie kredytu indeksowanego do waluty CHF, który był w tych warunkach jedynie dostępny i zarazem wówczas najkorzystniejszy z uwagi na wysokość oprocentowania i niższą wysokość raty miesięcznej do spłaty. Kredyt taki przedstawiany był jako kredyt w pełni bezpieczny. Doradca finansowy nie wytłumaczył powódce w jaki sposób bank ustala kurs jena japońskiego na potrzeby przeliczeń walutowych w umowie kredytu indeksowanego i nie wyjaśnił mechanizmu i metody tworzenia bankowej tabeli kursów (d: zeznania powódki - k. 334 in. a.s.).

W dniu 24 czerwca 2008 r. powódka złożyła wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w kwocie 2. 600.000 zł indeksowanej do CHF, gdzie wartość nieruchomości wynosiła 3.300.000 złotych na okres 480 miesięcy w celu zakupu nieruchomości na rynku pierwotnym (d: wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego – k. 118).

W dniu 31 lipca 2008 r. (...) Bank S.A. w W. – Oddział (...), poprzednik prawny (...) Banku S.A. z siedzibą w W. w restrukturyzacji oraz powódka J. N. (kredytobiorca) **zawarli umowę kredytu** hipotecznego nr DK/KR-(...) indeksowanego do CHF, na podstawie której **bank udzielił powódce kredytu w kwocie 2. 650. 000 zł, indeksowanego kursem CHF (k. 13 a.s.).**

Kredyt miał być przeznaczony na zakup nieruchomości 1.966.905,80 złotych oraz na opłaty okołokredytowe – w kwocie 50.000 złotych oraz na refinansowanie wydatków za zakup nieruchomości w kwocie 633.094,20 złotych (§ 2.2 umowy).

W **§ 3 ust. 1** umowy wskazano, że kredyt zostanie uruchomiony bezgotówkowo w transzach, zgodnie z dyspozycją uruchomienia środków. Uruchomienie kredytu następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w banku w dniu uruchomienia (**§ 3 ust. 8 umowy**).

W umowie wskazano, że kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w 480 miesięcznych ratach zgodnie z harmonogramem spłat, który zostanie wysłany do kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni roboczych od dnia uruchomienia środków. Po zakończeniu okresu karencji w spłacie kapitału, spłata miała następować w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 4 ust. 1 umowy).

Ustalono, że spłata wszelkich zobowiązań będzie dokonywana w złotych na rachunek kredytobiorcy (§ 4 ust. 2 umowy).

Metodę i terminy ustalania kursu wymiany walut na podstawie, którego wyliczane są raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia oraz warunki aktualizacji harmonogramu spłat określa regulamin, który zgodnie z § 1 umowy stanowi załącznik do niniejszej umowy i jej integralną część (§ 4 ust. 4 umowy).

W dniu zawarcia umowy oprocentowanie zostało określone na podstawie zmiennej stopy procentowej w wysokości 5,67 % w stosunku rocznym. Wskazano, że oprocentowanie jest zmiennie i jest ustalane jako suma obowiązującej **stawki referencyjnej 3M LIBOR** dla JPY (która na dzień sporządzenia umowy kredytu wynosi 0,2 %) i stałej marży banku, która wynosi 4,75 % (**§ 5 ust. 1 umowy**).

Zgodnie z § 5 ust. 2 umowy marża banku miała ulec zmniejszeniu do 3,75 % po ustanowieniu zabezpieczenia w postaci prawomocnego wpisu hipoteki.

W § 6 ust. 3 umowy wskazano, że całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosi 3.322.315,08 PLN (podana kwota nie uwzględnia ryzyka kursowego). Ostateczna wysokość całkowitego kosztu kredytu uzależniona jest od zmian poziomu oprocentowania kredytu w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 5 umowy).

Docelowym zabezpieczeniem spłaty kredytu była hipoteka kaucyjna do kwoty

4.505.000 zł ustanowiona na nieruchomości położonej w W., ul. (...)/(…), lok. (…) oraz lokalu położonego w W., ul. (...)/(…), lok. (…) oraz na zabudowanej działce gruntu w W. ul. (...). Dodatkowo strony umowy postanowiły, że zabezpieczeniem będzie cesja praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych powyższej nieruchomości na kwotę wskazane w umowie, oświadczenie kredytobiorcy o poddaniu się egzekucji do kwoty 5.300 000,00 zł, weksel własny in blanco z deklaracją wekslową wystawiony przez kredytobiorcę dla Banku (§ 7 ust. 1 umowy).

Zgodnie z § 8 umowy bank mógł wypowiedzieć umowę kredytu w przypadku, gdy kredytobiorca zalegał w całości lub w części z zapłatą dwóch rat kredytu i pomimo pisemnego wezwania do zapłaty skierowanego do kredytobiorcy listem poleconym, kredytobiorca nie spłaci zaległości w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania.

W zapisie **§ 10 ust. 2 lit. c** umowy powódka potwierdziła, że jest świadoma ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko. Analogiczne oświadczenie powódka złożyła w zakresie ryzyka związanego ze zmianą stopy procentowej (d: umowa kredytu na k. 13-17v).

Regulamin kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W. w treści § 7 wskazywał, że bank udziela kredytów w złotych lub w złotych denominowanych do waluty obcej.

Zgodnie z § 11 ust. 7 Regulaminu uruchomienie kredytu (lub jego transzy) denominowanego do waluty obcej następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu wg kursu kupna danej waluty ustalonego przez bank w aktualnej Tabeli Kursów.

W § 12 ust. 1 Regulaminu wskazano, że rachunek dedykowany do spłaty kredytu jest prowadzony w PLN, a spłata kredytu następuje zgodnie z harmonogramem spłat stanowiącym załącznik do umowy kredytu (§ 12 ust. 6 Regulaminu). Pierwszy harmonogram na okres 12 miesięcy miał zostać wysłany do kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni roboczych od uruchomienia środków.

Stosownie do § 12 ust. 7 Regulaminu w przypadku kredytu denominowanego kursem waluty obcej harmonogram spłat kredytu jest wyrażony w walucie kredytu, a kwota raty spłaty jest obliczana według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów z dnia spłaty (§ 12 ust. 7). Tabelę Kursów zdefiniowano w Regulaminie jako tabelę kursów kupna/sprzedaży walut (...) Banku S.A. obowiązującą o godz. 9:30 w dniu, w którym następuje operacja (§ 2 lit. m).

W § 13 Regulaminu uregulowano zmianę waluty kredytu, umożliwiając kredytobiorcy wystąpienie z wnioskiem o zmianę waluty po zawarciu umowy kredytu. Zmiana waluty kredytu wymagała podpisania aneksu do umowy, o czym stanowił § 13 ust. 4 Regulaminu.

Zgodnie z § 20 lit. A ust. 3 Regulaminu bank ma prawo do pobierania odsetek obliczonych od kwoty wypłaconego przez bank i niespłaconego przez kredytobiorcę kredytu. Bank naliczał odsetki za każdy dzień korzystania przez kredytobiorcę z kredytu począwszy od dnia wypłaty kredytu lub jego transzy aż do dnia spłaty całości kapitału włącznie w wysokości 1/360 stopy procentowej mającej w danym dniu zastosowanie do kredytu (d: Regulamin kredytowania hipotecznego (...) Bank S.A. w W. – Oddział (...) k. 13 a.s.).

Załącznikiem do ww. umowy było podpisane przez powódkę w dniu 24 czerwca 2008 r. standardowe „oświadczenie o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej”. Powódka oświadczyła, że przedstawiła jej ofertę kredytu hipotecznego w złotych polskich, że wybrała kredyt indeksowany kursem waluty obcej, będąc uprzednio poinformowana o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej oraz że jest świadoma faktu, że w przypadku kredytów indeksowanych kursem waluty obcej ponosi ryzyko kursowe, co oznacza że zarówno rata kredytu, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu – przeliczona na PLN na dany dzień – podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ponadto powódka wskazała, że jest świadoma faktu, że rzeczywiste koszty obsługi długu mogą finalnie okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych i, że została poinformowana przez (...) o ryzyku stopy procentowej, jest świadoma faktu, że wybierając zadłużenie w walucie obcej, aktualnie korzysta z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłaca miesięcznie niższą ratę kredytu oraz że wynika to ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które są podstawą do ustalenia oprocentowania kredytu (d: oświadczenie o ryzyku walutowym i ryzyku stopy procentowej z 24.06.2008 r. – k. 112).

Kredyt wypłacono w 11 transzach (d: zaświadczenie banku na k. 27).

Strony zawarły Aneks w dniu 12 sierpnia 2009 r. do spornej umowy, gdzie ustaliły możliwość spłaty raty kredytu według średniego kursu NBP dla jena japońskiego (JPY) (k. 130 a.s.).

W dniu 4 stycznia 2010 r. w wyniku fuzji (...) Bank S.A. (...) Bank S.A. powstał (...) Bank S.A. (okoliczność bezsporna).

Przedmiotowa umowa kredytu hipotecznego została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji nie były przedmiotem negocjacji pomiędzy stronami.

Spłaty rat kredytowych wynikających z przedmiotowego kredytu dokonywane były przez powódkę w złotych polskich.

W okresie od uruchomienia kredytu powódka zapłaciła na rzecz banku tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych **kwotę 1.600.000zł** (d: zaświadczenie banku na k. 24-27 a.s.).

Pismem z dnia 14 maja 2019 r. powódka wzywała pozwanego do zapłaty kwoty 2.000.000 zł w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania powołując się na nieważność umowy kredytowej (d: przesądowe wezwanie do zapłaty – k. 31).

Ostatecznie w pozwie powódka żąda zapłaty kwoty 100.000 złotych.

Sąd dokonał, następującej oceny dowodów:

Sąd uznał za wiarygodne obiektywne dowody z wymienionych dokumentów umownych, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania.

Sąd uznał za wiarygodne w całości **zeznania powódki**, w których przekazała informacje co do celu zaciągnięcia przedmiotowego kredytu, okoliczności zawierania umowy kredytu, braku negocjowania szczegółowych warunków

umowy oraz zawarcia umowy przy wykorzystaniu wzorca stosowanego przez bank, a także co do okoliczności prowadzenia działalności gospodarczej i wynajmu zakupionych z kredytu lokali. Zeznania te były zgodne z dowodami z dokumentów lub z doświadczeniem życiowym (co do braku możliwości negocjacji tego rodzaju umów z bankiem), a nie zostały przedstawione dowody przez pozwanego wykazujące odmienny stan faktyczny w tym zakresie.

Sąd dał wiarę zeznaniom **świadka P. J.** (k. 313-315 a.s.), w których przekazał okoliczności zawarcia spornej umowy kredytu pomiędzy stronami, który był doradcą finansowym w (...), gdzie oferowano powódce kredyt i tylko ten świadek był obecny przy ofercie kredytu i śledził proces decyzyjny powódki. Po wysłaniu wniosku kredytowego wraz z innymi dokumentami, dopiero po pozytywnej weryfikacji wniosku świadek składał oferty kredytowe. Ponadto świadek przedstawiał informację o ryzyku kursowym i kosztach kredytu, lecz nie pamiętał aby przedstawiał powódce symulacje wzrostu raty przy wzroście kursu waluty JPY. Świadek mimo upływu lat, zapamiętał powódkę jako klientkę (...), która prowadziła działalność gospodarczą i chciała kupić lokale użytkowe. Stwierdził, że na pewno nie mówił jak tworzy się tabele kursowe banku, ponieważ sam tego nie wiedział, mówił tylko gdzie tabele są publikowane.

Na gruncie art. 227 k.p.c. Sąd jest uprawniony do selekcji zgłoszonych dowodów jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te miały służyć (tak M. Krakowiak w A. Góra-Błaszczkowska red. Kodeks Postępowania Cywilnego Komentarz, wyd. 2 z 2015 r. Legalis i wyrok SA w Warszawie z dnia sygn. akt V I ACa 245/21)).

Sąd postanowieniem z dnia 7 września 2021 r. na k. 273 a.s. pominął wniosek dowodowy z zeznań świadka strony pozwanej - R. D. (k. 62) jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy na podstawie art. 235 § 1 pkt 2 k.p.c., ponieważ świadek nie brał udziału w ofertowaniu ani przy zawieraniu przedmiotowej umowy z powodami, nie mógł więc znać okoliczności ofertowania i decydowania o zawarcia spornej umowy kredytu pomiędzy stronami. Okoliczności objęte tezą dowodową nie miały bezpośredniego wpływu na uwzględnienie zasadności roszczenia.

Sąd na rozprawie w dniu 7 lutego 2023 r. (k. 338 a.s.) na podstawie art. 235(2) § 1 pkt 4 k.p.c. pominął wniosek dowodowy pozwanego z pkt. 10 odpowiedzi na pozew z uwagi na fakt upływu terminu archiwizowania dokumentacji ewidencji środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych od 2008 r. w postaci ksiąg podatkowych, przychodów i rozchodów działalności gospodarczej powódki prowadzonej pod firmą (...), uznając go jednocześnie za nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy wobec nie uznania powódki za konsumenta w spornej umowie.

Sąd pominął także wniosek strony powodowej dotyczący opinii biegłego sądowego jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy z mocy art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. k. 273 a.s. z uwagi na przeprowadzona analizę przesłankowego ustalenia nieważności umowy kredytu i wykazanie wysokości żądania o zapłatę w postaci ważnych i wiarygodnych zaświadczeń bankowych, obrazujących znacznie większy zakres spłat niż kwota roszczenia powódki dochodzona w pozwie, co nie było kwestionowanych przez pozwanego.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Powódka w niniejszym postępowaniu domagała się zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 100.000 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczoną od dnia 27 maja 2019 r. do dnia zapłaty, powołując się na nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego z dnia 31 lipca 2008 r. nr DK/KR- (...) indeksowanego do CHF z uwagi na jej nieważność ex tunc na mocy art. 385(1) k.c. k. 3 - pozew i k.13 a.s. – umowa).

Status powódki jako konsumenta był w toku procesu podważany przez pozwanego.

W ocenie Sądu, w rozpoznawanej sprawie powódka nie była konsumentem w rozumieniu art. 22(1) k.c.

Gdyby powódka zawierała przedmiotową umowę jako konsument, to ustalenie to nakładałoby na sąd merytoryczny, obowiązek udzielenia powódce ochrony wynikającej z wdrożenia do naszego systemu prawnego dyrektywy 93/13/EWG w postaci przepisów art. 385(1) k.c. i n. .

Cytowana wyżej definicja kodeksowa konsumenta odwołuje się do dokonywania przez konsumenta czynności prawnej, jednak w art. 2 dyrektywy 93/13 zdefiniowano konsumenta jako „osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem”.

Konsumentem w świetle przepisów dyrektywy 93/13 jest zatem także osoba fizyczna podejmująca działania zmierzające do zawarcia umowy z przedsiębiorcą, wobec czego także na etapie przedkontraktowym (zapoznanie się z ofertami umów, obowiązki informacyjne).

Sąd ustalił w sprawie na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy oraz zeznań powódki, że Powódka prowadziła działalność gospodarczą już od 1997 r. Zajmowała się wówczas sprzedażą artykułów oświetleniowych i wyrobów tekstylnych, początkowo prowadziła tę działalność w ramach spółki z mężem, z którym następnie się rozwiódła i zdecydowała przeznaczyć pieniądze uzyskane z podziału majątku wspólnego na zakup nieruchomości w celach najmu czyli celach zarobkowych i inwestycyjnych.

Decydujące dla oceny statusu konsumenta jest to, czy zaciągnięty kredyt był bezpośrednio związany z działalnością gospodarczą powódki. Istotne dla ustalenia czy kredyt jest bezpośrednio związany z działalnością gospodarczą ma również fakt czy z rachunku tej działalności gospodarczej jest on spłacany.

Tymczasem powódka spłacała kredyt z prywatnego rachunku, a odsetki z kredytu nie były odliczane z działalności gospodarczej.

Jednak przesadzające znaczenie na tu fakt, że powódka za uzyskany kredyt oraz środki własne powódka zakupiła dwa lokale użytkowe, które następnie wynajęła, a na dowód tego faktu powódka złożyła dwie umowy najmu z 18 lutego 2009 r. i z 6 czerwca 2009 na k. 161 i 169 a.s.).

Kredyt powódka początkowo spłacała kredyt z własnej działalności jeszcze przed wynajmem zakupionych z kredytu lokali.

W sumie powódka spłaciła 1.600.000 złotych i od połowy 2018 r. nie spłaca już kredytu.

Podstawa prawna roszczenia powódki jako nie konsumenta:

Sąd uznał, że w niniejszej sprawie brak jest podstaw do ustalenia nieważności kwestionowanej umowy na podstawie przepisu art. 385(1) k.c.i n., z uwagi na skutecznie podniesiony przez pozwanego zarzut, że stronie powodowej nie przysługiwał status konsumenta.

W tym przedmiocie wypowiedział się jasno Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 maja 2022 r., w sprawie o sygn. akt II CSKP 362/22 wskazując, że „należy zdecydowanie wykluczyć taką sytuację, aby czynność prawna, której nierozzerwalnym skutkiem jest osiągnięcie zarówno celu związanego bezpośrednio z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową, jak i celu niezwiązanego z taką działalnością, była oceniana dwutorowo. Należy przyjąć, że w takim przypadku związek takiej czynności choć tylko w pewnym zakresie, ale o charakterze bezpośrednim z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową, przesądza o braku znamion obrotu konsumenckiego. Artykuł 22(1) K.C. stanowi bowiem o czynności prawnej, a więc o jednorodnym zdarzeniu cywilnoprawnym kreującym dany stosunek prawny. Jeżeli więc czynność prawna pozostaje w jakimkolwiek zakresie w bezpośrednim związku z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową, to nie jest spełniona jedna z przesłanek uznania osoby fizycznej za konsumenta. Cytowany przepis bowiem stanowi o niezwiązaniu danej czynności prawnej bezpośrednio z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową, ale nie mówi o zakresie tego związku. Innymi słowy, wskazanie na bezpośredni związek pozwala uznać, że przy jednorodności czynności prawnej, może on mieć w istocie

jakikolwiek zakres (należy tu pominąć nieznaczące, marginalne skutki). (Wyrok SN z dnia 18.05.2022 r. II CSKP 362/22, publ. OSNC - Zb. dodatkowy 2022 nr 4, poz. 46, str. 46, Legalis nr 2700382).

Pomimo, że powyższe ustalenia w zakresie braku statusu konsumenta po stronie powodowej niweczą możliwość orzeczenia o nieważności umowy na podstawie przepisów art. 385¹ § 1 i nast. k.c., to Sąd ma jednak obowiązek z urzędu badać ważność czynności prawnej w oparciu o przepisy ogólne.

Strona powodowa podnosiła także w pozwie, że podstawą żądania ustalenia nieważności są nie tylko przepisy dotyczące niedozwolonych klauzul umownych lecz również sprzeczność kwestionowanej umowy z ustawą i z naturą stosunku zobowiązaniowego, powołując się zatem na treść poniższych przepisów (k. 8 a.s.).

Zgodnie z art. 58 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2). Zgodnie natomiast z § 3 przywołanego przepisu, jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zgodnie z kolei z art. 353(1) k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swojego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W ocenie Sądu sporna umowa kredytu była umową kredytu złotowego, jedynie indeksowanego - powiązanego z kursem waluty obcej w zakresie przeliczeń wysokości świadczeń stron przy ich wypłacie i spłacie w ratach.

W przypadku omawianej umowy brak jest podstaw, by twierdzić o jej walutowym charakterze. Kredytem walutowym jest kredyt udzielany i wypłacany w walucie innej niż krajowa, gdy jednocześnie kredytobiorca dokonuje spłaty rat kredytu również w walucie obcej. Kredyt udzielony powodowi nie był w taki sposób skonstruowany. W umowie kwota kredytu została wyrażona w złotych. Kredyt został uruchomiony w złotych i w domyśle od początku miał być w złotych spłacany. Środki z kredytu miały posłużyć powodce do celów inwestycyjnych, czyli gospodarczych.

W niniejszym przypadku należy zbadać jaka była rzeczywista wola stron umowy co do jej treści. Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje, natomiast w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu (§2). W orzecznictwie słusznie przyjmuje się, że jeżeli okaże się, że strony różnie rozumiały treść złożonego oświadczenia woli, to za prawnie wiążące należy uznać znaczenie oświadczenia woli ustalone według wzorca obiektywnego. Ustalając znaczenie oświadczenia woli należy brać pod uwagę także okoliczności złożenia oświadczenia woli, czyli tzw. kontekst sytuacyjny. Decydujące jest obiektywne rozumienie oświadczenia woli w chwili, w której zostało złożone adresatowi.

Z ustaleń Sądu wynika, że wzorzec umowny jako standardowy został sporządzony przez bank i zaprezentowany przez osoby działające w jego imieniu, przy czym przed podpisaniem umowy kredytobiorca nie знаła jej treści i nie miała rzeczywistego wpływu na ustalanie treści umowy, która jest czynnością konsensualną.

W § 3 ust. 1 umowy wskazano, że kredyt zostanie uruchomiony bezgotówkowo w transzach, zgodnie z dyspozycją uruchomienia środków. Uruchomienie kredytu następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu ***zgodnie z kursem kupna dewiz*** obowiązującym w banku w dniu uruchomienia (§ 3 ust. 8 umowy).

W umowie wskazano, że kredytobiorca dokonuje spłaty kredytu w 480 miesięcznych ratach zgodnie z harmonogramem spłat, który zostanie wysłany do kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni roboczych od dnia uruchomienia środków. Po zakończeniu okresu karencji w spłacie kapitału, spłata miała następować w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 4 ust. 1 umowy).

Ustalono ponadto, że spłata wszelkich zobowiązań będzie dokonywana w złotych na rachunek kredytobiorcy (§ 4 ust. 2 umowy). Metodę i terminy ustalania kursu wymiany walut na podstawie, którego wyliczane są raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia oraz warunki aktualizacji harmonogramu spłat określa regulamin, który zgodnie z § 1 umowy stanowi załącznik do niniejszej umowy i jej integralną część (§ 4 ust. 4 umowy).

Zgodnie z § 11 ust. 7 Regulaminu uruchomienie kredytu (lub jego transzy) denominowanego do waluty obcej następuje w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu **wg kursu kupna** danej waluty ustalonego przez bank w aktualnej Tabeli Kursów.

W § 12 ust. 1 Regulaminu wskazano, że rachunek dedykowany do spłaty kredytu jest prowadzony w PLN, a spłata kredytu następuje zgodnie z harmonogramem spłat stanowiącym załącznik do umowy kredytu (§ 12 ust. 6 Regulaminu). Pierwszy harmonogram na okres 12 miesięcy miał zostać wysłany do kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni roboczych od uruchomienia środków.

Stosownie do § 12 ust. 7 Regulaminu w przypadku kredytu denominowanego kursem waluty obcej harmonogram spłat kredytu jest wyrażony w walucie kredytu, a kwota raty spłaty jest obliczana **według kursu sprzedaży dewiz**, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów z dnia spłaty (§ 12 ust. 7). Tabelę Kursów zdefiniowano w Regulaminie jako tabelę kursów kupna/sprzedaży walut (...) Banku S.A. obowiązującą o godz. 9:30 w dniu, w którym następuje operacja (§ 2 lit. m).

Najważniejszym uchybieniem w tym zakresie jest przyznanie sobie wyłącznie przez pozwaną bank arbitralnej możliwości kształtowania pozycji prawnej i finansowej dłużnika w stosunku cywilnoprawnym z naruszeniem zasady równości stron w umowie konsensualnej.

Władztwo to dotyczyło najważniejszych postanowień umownych – ustalenia salda zaciągniętego kredytu w CHF oraz wysokości kwot miesięcznych rat wpłacanych przez powodów w złotych.

W tym zakresie umowa nie wiązała banku żadnymi ograniczeniami co do sposobu określania kursów kupna i sprzedaży w tabeli kursów. Wszelkie ustalenia w tym zakresie wynikały z tworzonej przez bank jednostronnie, w sposób nieznany klientom, własnej tabeli kursów, przy czym istotne jest wskazanie, iż żaden dokument nie regulował obiektywnego mechanizmu ich powstawania i mechanizm tworzenia kursów przez bank i nie został powodom wyjaśniony. Nie sposób przyjąć, że na takie uregulowanie stosunku prawnego kredytobiorczyni świadomie wyraziła zgodę, nie mając żadnego udziału w tworzeniu tekstu umowy.

Klauzule przeliczeniowe / indeksacyjne (klauzula walutowa i przeliczeniowa) dotyczyły w ocenie Sądu głównych świadczeń w umowie stron.

Pojęcie głównego świadczenia należy rozumieć w świetle art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, gdzie świadczeniem głównym banku jest udostępnienie kredytobiorcy oznaczonej kwoty pieniężnej, zaś świadczeniem głównym kredytobiorcy jest zwrot otrzymanych środków pieniężnych oraz uiszczenie opłat z tytułu oprocentowania i z tytułu prowizji.

Omawiane klauzule przeliczeniowe wprowadzają reżim przeliczenia świadczeń głównych stron w stosunku do waluty obcej. Głównych świadczeń stron dotyczą takie elementy konstrukcyjne umowy, bez uzgodnienia których nie doszłoby do jej zawarcia. Zasięg pojęcia głównych świadczeń stron musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 listopada 2012 r., I CSK 49/12).

Sąd ustalił, że Tabele kursowe powstawały wyłącznie w wyniku jednostronnych decyzji zarządu banku, a kredytobiorcy nie mieli żadnego wpływu na ich treść. W tym stanie rzeczy, powódka de facto została wykluczona z decydowania o treści stosunku prawnego łączącego ją ze stroną pozwaną w kwestiach zasadniczych.

Ukształtowanie stosunku w opisany powyżej sposób uprawniało pozwanego bank do dodatkowego, pozaumownego wynagrodzenia, albowiem kursy wykorzystywane przy tworzeniu tabel kursów były kursami kupna i sprzedaży, które de facto zawierają w sobie wynagrodzenie, czyli ustaloną przez zarząd banku marżę banku pobieraną tą drogą za dokonanie transakcji kupna lub sprzedaży, której to wysokość była zależna tylko i wyłącznie od woli pozwanego (tj. spread walutowy)..

Podsumowując, naruszenie art. 58 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 353(1) K.C. będzie skutkowało nieważnością czynności od samego początku., zaś czynność prawna dokonana z naruszeniem art. 58 k.c po prostu nie wywoła zamierzonych skutków prawnych. Taka nieważność nastąpi z mocy samego prawa.

Sąd uznał bowiem, że stosunek łączący strony był sprzeczny z ustawą lub zasadami współżycia społecznego, co jednoznacznie pozostawało w związku z postanowieniami regulującymi kwestie ustalania salda i spłaty kredytu. Postanowienia te dawały bowiem pozwanemu możliwość każdorazowego jednostronnego kształtowania wysokości świadczenia, do którego zobowiązany był kredytobiorca.

Brak dokładnego określenia wysokości świadczenia w umowie konsensualnej stanowi brak essentialia negotii w umowie, a to oznacza niezgodność z prawem całej umowy.

Należy ostatecznie stwierdzić, że ani regulamin ani żadne z postanowień umowy stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określały szczegółowo zasad ustalania kursów walut w Tabeli kursowej banku.

Kredytobiorca nie mógł w żaden sposób wpłynąć na wysokość rat kredytu, które obowiązuje był spłacać po kursach z Bankowej Tabeli walut, podczas gdy w całości kwestia ta uzależniona była od woli pozwanego, który w tych operacjach przeliczeniowych dodawał spread walutowy jako dodatkowy przychód banku. Powódka w zakresie przeliczeń kursowych była zdana na bank w tym sensie, że nie przysługiwały jej żadne instrumenty kontroli i ewentualnej ochrony przed kursem sztucznie zawyżonym czy nierynkowym. Powódka nie mogła w żaden sposób wpłynąć na wysokość rat kredytu, które obowiązuje była spłacać, podczas gdy w całości kwestia ta uzależniona była od woli pozwanego.

Skutki ustalenia nieważności umowy i nieistnienia stosunku prawnego z umowy nieważnej:

Ustalenie nieważności spornej umowy skutkuje tym, że kwoty wzajemnie dotychczas przez strony świadczone stają się świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., gdyż zostały uiszczone bez podstawy prawnej. Bank oddał na rzecz kredytobiorców kwotę kredytu bez podstawy prawnej w oparciu o nieważną umowę kredytu, z kolei M. Ż. i J. Ż. bez podstawy prawnej uiszczali comiesięczne raty kredytowe.

W świetle art. 410 §1 k.c. samo spełnienie świadczenia nienależnego jest źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim stopniu spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa, ani czy na skutek tego świadczenia majątek solvensa uległ zmniejszeniu. Samo spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powodów, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego – przesłankę jego wzbogacenia (zob. uzasadnienie uchwały [7] Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, mającej moc zasady prawnej oraz uchwały III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r.).

Wskazana powyżej sytuacja, tj. stwierdzenie nieważności umowy, stanowi jedną z kondykcji - *condictio sine causa* - i odnosi się do sytuacji, w których czynność prawna była od początku bezwzględnie nieważna i nie istniała możliwość jej konwalidacji, np. czynność sprzeczna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 3 k.c.).

Kondycja ta wystąpi też w przypadku, w którym nieważna okazała się część czynności prawnej, na podstawie której spełnione zostały świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 20.10.2016 r., I ACa 1732/15, wyrok Sądu Najwyższego z 7.11.1997 r., II CKN 424/97, wyrok Sądu Najwyższego z 24.11.2011 r., I CSK 66/11).

Stwierdzenie, że umowa jest nieważna powoduje zatem obowiązek dokonania zwrotu wzajemnych świadczeń pomiędzy stronami umowy, stosownie do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Co do zasady, kredytobiorca powinien więc zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego raty kredytowe i inne opłaty oraz składki.

Analiza złożonych przez powoda dokumentów, w szczególności wystawionego przez bank zaświadczenia o wysokości dokonanych spłat rat kredytu, doprowadziła Sąd do przekonania, że powódka wykazała zgłoszone roszczenie pieniężne.

Ze wspomnianego zaświadczenia banku wynika bowiem, że powódka zapłaciła na rzecz banku tytułem spłaty kredytu łącznie 1.372.833,05 złotych polskich. Pozwany nie zdołał podważyć w toku niniejszego postępowania ww. ustaleń i wycień samego banku.

Powódka żądała zapłaty jedynie kwoty 100.000 złotych z dokonanych wpłat.

W związku z tym orzeczono jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 481 k.c. uznając, że roszczenie powodów stało się wymagalne z dniem 27 maja 2019 r. k. 33 a.s. – data doręczenia wezwania do zapłaty plus 7 dni do zapłaty).

Pozwany podniósł także zarzut przedawnienia.

W niniejszej sprawie nie upłynął termin określony w art. 118 k.c.

Roszczenie powódki nie uległo zatem przedawnieniu w żadnym zakresie.

O kosztach postępowania w punkcie czwartym sentencji wyroku Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając pozwanego obowiązkiem zwrotu powódce pełnych kosztów procesu. Koszty powódki to: uiszczona opłata sądowa od pozwu w wysokości 1.000 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów w wysokości 5.400 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia pozwu, opłata skarbową od udzielonych przez powodów pełnomocnictw (wraz z opłatą od substytucji) – 17zł.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.